

במדינה

מישפט

השומר אחי אוכזי?

אסור לרצוח. אך האם

חייב אדם להציל את

חיי זולתו?

"לא תרצח!" הוא הדיבר הראשון בי עיני האדם המודרני. מאז הבל וקין, מוטל אותיקין על הרצח, והוא נענש בכל חומי רת-הדין.

אך האם יש גם חובה להציל אדם, הנמצא בסכנת-חיים? האם מותר לאדם להתענג על מראה שריפה, ללא נקיפת אצבע להצלת הנשרפים? האם מותר לעמוד ולהסתכל בילד טובע, מבלי לצאת לעזרתו? השמע זקקות אישה, הנרצחת ב-דירה סמוכה, האין עליו לפחות החובה לטפל ולהזמין מישטרה? ואם ניתן לרגש לשמירה ולטיפול ילד מפגר, שהוא רגיש ופגיע יותר, האם הוא חייב לספק לו טיפול רפואי, או שמותר לו להניח לו למות? הבעיה המישפטית, האנושית, המוסרית הקשה הזאת תועלה בבית-המישפט המחוזי בתל-אביב, כאשר יתברר מישפטם של בעלי המוסד בית טינה, בפרשה שהיכתה גלים לפני שנה בדיוק (העולם הזה 2103). זקקות אישה בלילה. תשובתו של קין לאלוהים, "השומר אחי אוכזי?" מבט-אה את ההבחנה בין הריגה אקטיבית, ה-אסורה על דעת הכל (ולכן לא אמר, "אני הרגתי") לבין החלל שגרם למוות. אם הסתבך האח בצרות כלשהן, או מצא את מותו בידי חיה, "השומר אחי אוכזי?" שיסתדר לבד!

מתעוררת כאן בעייה עתיקת-יומין: האם יצר לבה-אדם טוב מנעוריו, או שמא רע הוא? האם הטלת חובה מישפטית להציל היי-אדם הפול על אונניים ערלות, וכל מי שיוכל יתחמק בסדקים שיישאר בחוק, או שאין כלל צורך לחוקק חוק כזה, מכיוון שייצרם הטוב של האנשים יביא אותם להציל היי-אדם במילא, כמו החייל הצעיר שקפץ לדירה אפופת-להבות כדי להציל תינוק, שקול בכיו עלה מתוכה.

המציג חייב להציל. ברור לכל שאין לדרוש מן-המוותה רגיל שיסכן את חייו ויקפוז לתוך בניין בוער, כדי להציל אדם בלתי-מוכר לו, או לחייב מי שאינו יודע לשחות לקפוץ לים סוער כדי להציל טובע. אדם קרוב לעצמו. חיי קודמים ב-עיניו לחיי אחרים. כאשר יש סכנת-חיים, לא יועיל כל עונש, האדם ידאג קודם כל לעצמו. אולם יש יוצאים מן הכלל, אם אפילו אצל בעלי-החיים האחרים, תצא בשצף-קצף להצלת גוריה, אפילו בפני כוח חזק הרבה יותר ממנה.

ואכן, חובה אחת מטיל החוק על הורים: לדאוג לצורכי-החיים, לספק מזון לבוש ומחסה, להציל מסכנה ולדאוג לבריאות של ילדיהם. על ראש-מישפחה קיימת חר-בה כזו לגבי ילדיו, שלא מלאו להם 14 שנה. נשיא בית-המשפט העליון לשעבר, השופט שימרון אגרנט, אמר במישפט גרינוולד כי הרבה אנשים יכולים לעמוד ליד נהר ולראות ילד טובע, על איש מהם אין חובה לקפוץ להצילו, אפילו הם שחיי-נים אולימפיים. היחידים החייבים לעשות זאת הם אביו של הילד, אם הוא רואה את הנעשה, והמציל הממונה על אותו קטע של הנהר, אם יש מציל כזה.

קבור מתחת האבנים. החובות ה-לו קיימות גם לגבי מי שמסכן את חייו חברו, על-ידי עשיית מעשה מסוכן, למי-של: מהנדס אשר כרה בעזרת פועלים בצלעה-הר, ולא דאג לתמוכות מתאימות, כאשר נהרג אחד הפועלים בהתמוטטות-אבנים, מצא בית-המישפט את המהנדס אחראי להריגת הפועל. הוא הדין, כנראה, לגבי רופא שהתחיל בריפוי חולה: הוא יהיה חייב להמשיך בטיפול, ואם הביא את החולה לסכנת-חיים, חייב להצילו. חובת-ההצלה מוטלת גם על אסטרופוסים על הסריישה, מחמת גיל, מחלה, או אי-שפיות. גם עליהם מוטלת החובה לדאוג ולספק להם צרכי-חיים.

מנהלי בית טינה היו ממונים על עשרות נערים וילדים חסרי-ישע שמטבעם הם חלשים יותר, וחשופים למחלות מדבקות — איוו חובה היתה מוטלת על בעלי המוסד?

שאלה זו תעמוד, מן הסתם, במרכז המישפט, והתשובה עליה תעשה היסטוריה מישפטית.

מלכת החבורה

(המשך מעמוד 63)

אין תכונה שונה בבית לפני שהיא מגי-עה, וכשהיא מרגישה מיותרת, היא אר-ספת את רגליה ומסתלקת. "אסור לחדור יותר מדי לנשמה" — מצינת גאולה.

שתי החבורות שאיתן היא עובדת, שר-נות באופיין ובגילן. בחבורה הבוגרת יש "יורמים" — כאלה שעובדים או שהם לקראת גיוס. החבורה הצעירה עבריינית יותר. אין לזה קשר לגיל, משום שמג-היגיה מבוגרים וקשורים אליה בצורה עקיפה. הם, אומנם, אינם נוכחים בשטה, אבל מפעילים את הצעירים. במערכת ה-נורמות שלהם, צה"ל משמעותו שטיפת-מוח.

תופעת החינוך של הרחוב היא טיב-עית, כאשר המישפחה מרובה בילדים ואין לילד פינה משלו, הוא יוצא לרחוב ומחפש את מקומו. בחוץ יש תנאי התקבלות לחבורות. ישנן חבורות, שכדי להתקבל אליהן וליצור בהן עמדה מכובדת, צריך לצבור ניסיון לא מבוטל בעבריינות. לשתי החבורות של גאולה יש ערכים שונים, ככל שהחבורה עבריינית יותר, חוקיה נוק-שים יותר. בחבורה הצעירה, לספר על מי-שהו שקרה לו כך וכך זוהי הלשנה, או הדלפה, שהם חטא בל יעשה. לעומת זאת בחבורה הבוגרת קורה לא פעם ש-גאולה מתבקשת לשים עין על מישוה. לפעמים היא נאלצת לאתר אותה, מפני שנעלם, והיא עשויה לחזור פעמים רבות לביתה ולפינות שבהן הוא חי, עד שיימצא. קורה שמישהו עובר לחבורה אחרת והשאלה היא, מה טיב הקבוצה שאליה עבר. "אני יכולה לכעוס, לגעור, לצעוק, מותר לי לומר מה אני חושבת, הוא מרגיש שאי-כ-פת לי עם כל הלב".

"אתה,

ארטיסט!"

עיתים קרובות מרגישה גאולה שהיא יוצאת איתם לדרך המלך ופתי-אום הכל נופל. למושג "הצלחה" יש מש-מעוה שונה לגביה: "הצלחה כפי שאני רואה אותה, אף אחד לא יכול להבין".

חברויות עם נערות הן ערכים מקור-דשים בשתי החבורות כאחד. לעולם לא יסתובבו עם נערותיהן בחבורה, זהו עניין אישי, פרטי, שגם החבר הטוב ביותר אינו מתמצא בו. "יש בהם יופי שקשה לא לאהוב אותו", מתארת המדריכה, "נער לא יבקש הלוואה מחברו הטוב, אלא ממישהו אחר, מחשש שמא זה ייאלץ ללוות ממי-שהו אחר ולהיכנס לבזק. יש משהו בקוד החברי הזה".

את כושר המנהיגות ירשה גאולה מ-אביה, המשמש מזה שלושים וחמש שנה גנן בבית הנשיא ובמכון-וייצמן. והי וייצ-מן, אשת הנשיא הראשון, שהבחינה בחוש הגינון שלו. היתה מושיבה אותו באר-זות בוקר ומעודדת באנגלית את כישור-ריו. "אתה ארטיסט", נהגה לשנן באו-זניו. היתה מראה לו דוגמות של גנים מתוך ספרים ומטפחת אותו. בתוך הבית עצמו היה רק הוא עושה את סידור ה-פרחים.

"אני זוכרת", מספרת גאולה, "את יום הכיפורים לפני שנתיים. אבא קיבל אסר-מה וחשבנו שהוא הולך למות. כל שי-דוליהם של הידידים והשכנים להפסיק את הצום, עלו בתוהו. אבא רק ישב שם והביט בכניסה של ביתנו ותכנן איך ייראה הגן. האמונה זה הכוח שלנו".

בשכונת התיקווה ישנם שבעה מדריכי-חבורות-רחוב, כל אחד מהם מדריך בממ-ר צע שתי חבורות. עם זאת נותרו הרבה חבורות שאין מצליחים להגיע אליהן, מפאת מחסור בכוח אדם. ישנן עויבות תכופות של מדריכים, אם ביגלל יחסם קל הדעת לנושא, ואם ביגלל המשכורות הדלות של העירייה. גאולה קוראת לשנות את המצב, לשפר את רמת התודעה: "אי-פה בוגרי החוג לעבודה סוציאלית ולפסי-כולוגיה שלמדו ארבע שנים? כל אחד חושב לאיוו לישכה ללכת, או מתי לפ-תוח את הקליניקה שלו. שיתרמו שנתיים מחייהם, משום שבבוא היום יתפוצץ חומר הנפץ ויהיה מע"ץ גדול יותר. אנהנו מר-גישים שוליים בתוך המנגנון הזה. אין מישהו שייצג אותנו, לא עושים די כזי לקדם את היחידה, וכשמדריכים עוזבים לא שואלים אותם למה. צריך לדאוג ל-הטבת תנאים", ממשיכה גאולה להאבק.

Adler & אתה

אתה ו-Adler השלוב הכובש של גבר אמיתי ומוצר אירופאי מובחר.

תכשירי Adler מבלגיה, עם סמל הנשר המוזהב - ניחוח משובח לפניך ולגופך - ניחוחם של המצליחים והאוהבים בכריס, בריסל, שטוקהולם וגלגה.

לראשונה בישראל

AFTER SHAVE (אפטר שייב),
DEODORANT (דאודורנט),
COLOGNE (קולון) לגבר.

להשיג בכרפומריות המובחרות, בשק"ם, בכל-בו שולם ובמשכיר לצרכן.

המפיצים: הלטיס בע"מ דרך פ"ת 154-ת"א

מורום - יחסי צילום

